

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

**РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6030508 «Фінанси і кредит»
за спеціалізацією «Банківська справа»**

на тему: «Банківське кредитування агропромислового комплексу»

Виконавець

студентка ЦЗФН групи 4зф9

Слободенюк Анна Павлівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

к.е.н., ст. викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Гаркуша Ю.О.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Агропромисловий комплекс є провідним сектором української економіки, який відіграє вагомий роль у формуванні ВВП, експортного потенціалу, продовольчій безпеці країни, зайнятості населення. Сільськогосподарське виробництво, як ключова ланка АПК має великий потенціал щодо зростання, що стимулюватиме динамічний розвиток усіх пов'язаних із ним галузей народного господарства. Протягом останнього десятиріччя, включно з роками кризових періодів галузь демонструє позитивний фінансовий результат, чому сприяє конкурентоспроможність вітчизняної продукції на зовнішніх ринках, родюча земля в сприятливих кліматичних умовах, наявність висококваліфікованої робочої сили, розвиненої транспортної інфраструктури та ін. Однак дослідження фінансового забезпечення сільськогосподарських товаровиробників, свідчить про те, що вони в основному працюють за рахунок власних ресурсів, які нині за питомою вагою є значними, проте недостатніми для самофінансування. Обмеженість власних коштів змушує аграрні підприємства сподіватися на підтримку з боку держави та зумовлює необхідність розвивати відносин

Мета кваліфікаційної роботи – обґрунтування теоретичних і методичних основ кредитних відносин банків і підприємств агропромислового комплексу та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення банківського кредитування аграрних підприємств.

Відповідно до мети дослідження було сформульовано такі **завдання кваліфікаційної роботи:**

дослідити сутність банківського кредиту та його вплив на розвиток підприємств аграрного сектору економіки;

- охарактеризувати інформаційно-правове забезпечення банківського кредитування агробізнесу;

- провести аналіз вітчизняного банківського кредитування підприємств аграрного сектора економіки;

- провести оцінку надання банками лізингових та факторингових послуг суб'єктам аграрного сектору економіки в Україні;

- дослідити кредитування підприємствами аграрного сектора на прикладі АТ «ОТП БАНК»;

- вивчити зарубіжний досвід кредитування сільськогосподарських підприємств;

- запропонувати шляхи удосконалення кредитування підприємств аграрного сектору.

Об'єктом дослідження є процес кредитування банками підприємств агропромислового комплексу.

Предметом дослідження є теоретико-методичні основи організації кредитних відносин між комерційними банками та підприємствами агропромислового комплексу.

Методи дослідження. У дипломній роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, а саме: метод наукових абстракцій, методи аналізу та синтезу, метод порівняння, табличний метод, метод коефіцієнтів та методи графічного зображення, статистичні методи.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-законодавчі акти України й інших країн, які регулюють діяльність банків, інструкції та положення НБУ, наукові публікації вітчизняних і закордонних учених, матеріали наукових конференцій, дані звітності банківських установ, офіційних статистичних збірників.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (67 найменувань) та 1-го додатків. Загальний обсяг роботи становить 84 сторінок. Основний зміст викладено на 62 сторінках. Робота містить 15 таблиць, 14 рисунків.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

У першому розділі випускної роботи «**Теоретичні основи організації кредитування підприємств агропромислового комплексу**» досліджено економічну сутність поняття банківського кредиту, його класифікацію, а також особливості банківського кредитування підприємств агропромислового комплексу.

Також у розділі досліджено інформаційно-правове забезпечення кредитування юридичних осіб. Охарактеризована нормативна база, яка представлена законами, Інструкціями, положеннями. Вказано, що інформаційне забезпечення у банку повинно організовуватися на основі певних принципів, зокрема: репрезентативність; зрозумілість; своєчасність; цілеспрямованість інформації; достовірність; об'єктивність.

У другому розділі «**Оцінка банківського кредитування підприємств агропромислового комплексу**» проаналізовано розвиток співпраці банків і представників аграрного бізнесу в напрямку кредитування. Зазначено, що динаміка банківського кредитування аграрного сектору України за період 2014 – 2018 рр. свідчить, що темпи кредитування як в економіку країни, так і в аграрну сферу мали тенденцію до збільшення. Однак у 2015 р. обсяги кредитування економіки з боку банків зменшилися порівняно з 2014 р., що пояснюється соціально-політичною кризою в країн та кризою у фінансовій

сфері. У 2016 р. почалося поступове відновлення кредитування представників реального сектору і аграріїв в тому числі. Станом на кінець 2018 р. кредити, надані сільськогосподарським товаровиробникам складає 36,8 млрд. грн.

кредитування представників реального сектору і аграріїв в тому ж числі.

У третьому розділі «Перспективні напрямки розвитку кредитування підприємств агропромислового комплексу в Україні» досліджено міжнародний досвід кредитування сільськогосподарських товаровиробників. Також зазначено, що нині у сфері державної підтримки підприємств агропромислового комплексу визначають такі основні напрями: розробка та реалізація різних програм розвитку сільського господарства; підтримка сільськогосподарських товаровиробників за рахунок дотацій, субсидій і субвенцій; надання виробникам кредитів і позик на пільгових умовах; страхування аграрної галузі; розвиток зернового потенціалу.

на основі проведеного дослідження нами запропоновані наступні пропозиції щодо удосконалення процесу кредитування представників реального сектору економіки: зниження відсоткових ставок. Зависокі відсоткові ставки не дають можливість отримати матеріальну вигоду від користуванням кредитом; удосконалення законодавчого регулювання кредитних відносин, Сьогодні регулювання використання кредитних інструментів здійснюється на підставі Закону України «Про банки та банківську діяльність», Цивільного кодексу та внутрішніх Положень комерційних банків. Тому необхідним є прийняття Закону України «Про кредитування», у якому будуть закріплені правила та принципи використання кредитних інструментів для фінансування реального сектору економіки; податкове заохочення банків, які здійснюють фінансування пріоритетних аграрного сектору економіки; ефективна співпраця держави з банками, які кредитують сільськогосподарських виробників

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

банківський кредит - будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми.

Кредитування вітчизняних аграрних підприємств базується на тих принципах, що й кредитування підприємств інших секторів економіки, але має суттєві особливості, які визначаються залежністю відтворювального процесу в галузі від природних умов.

Банківський кредит виконує всі основні функції кредиту. Класичний перелік функцій можна доповнити такими як заміщення грошей готівкою, відтворювальна.

Банківське кредитування підприємств АПК – економічні відносини з приводу забезпечення підприємств джерелом фінансування за умов поверненості, платності, забезпеченості, строковості, диференційованості, що супроводжується специфічними особливостями діяльності підприємств АПК.

Інформаційне забезпечення у банку повинно організовуватися на основі певних принципів, зокрема: достатність, зрозумілість, репрезентативність, своєчасність, цілеспрямованість інформації, достовірність, об'єктивність.

До нормативно правового забезпечення процесу кредитування суб'єктів реального сектору належать чинні закони України, Постанови Кабінету Міністрів України, накази та постанови Національного банку України, накази та постанови міністерств та відомств:

Важливим джерелом зовнішньої інформації ж фінансова звітність позичальника, яка представлена згідно відповідного законодавства наступними документами: Форма № 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан); Форма № 2 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід); Форма № 3 Звіт про рух грошових коштів; Форма № 4 Звіт про власний капітал; Форма № 5 Примітки до річної фінансової звітності.

Форма № 6 Додаток до приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами» - складається підприємствами які зобов'язані оприлюднювати річну фінансову звітність; які займають монополіне (домінуюче) становище на ринку; з державним регулюванням цін на продукцію (товари, роботи, послуги).

регулюванням цін на продукцію (товари, роботи, послуги).

Динаміка банківського кредитування аграрного сектору України за період 2014 – 2018 рр. свідчить, що темпи кредитування як в економіку країни, так і в аграрну сферу мали тенденцію до збільшення. Однак у 2015 р. обсяги кредитування економіки з боку банків зменшилися порівняно з 2014 р., що пояснюється соціально-політичною кризою в країні та кризою у фінансовій сфері. У 2016 р. почалося поступове відновлення кредитування представників реального сектору і аграріїв в тому числі. Станом на кінець 2018 р. кредити, надані сільськогосподарським товаровиробникам складає 36,8 млрд. грн.

Також слід зауважити, що частка кредитів, наданих сільськогосподарським виробникам у загальній сумі кредитів досить низька, зокрема у 2018 р. вона складала всього 7,4%. Це вказує на те, що банківські кредити, зважаючи на значні ризики кредитування агробізнесу, не завжди є доступними для даної категорії підприємств.

Щодо кредитів, наданих у іноземній валюті, слід зауважити, що в їхній структурі переважають короткострокові кредити (43,2% у 2017 р.), частка

довгострокових кредитів зовсім незначна, на сьогодні вона дорівнює 14,9%, хоча у 2014 р. довгострокові кредити склали практично половину наданих кредитів. Різка зміна пов'язана з соціально-економічною кризою в країні та девальвацією національної валюти.

Кредити у іноземній валюті поступово зменшуються і станом на кінець 2018 р. вони складають 27,5%, порівняно з 41,4% у 2014 р. Це пояснюється загальною тенденцією щодо кредитування в країні, що пов'язано зі значними ризиками кредитування у іноземній валюті.

Банки надають послуги факторингу та лізингу, таким чином розширюючи можливість представників реального сектору залучати фінансові ресурси.

Обсяги кредитів АТ «ОТП БАНК» за останні три роки зростають. Зокрема за 2018 р. кредитний портфель банку зріс на 26,1%. Це зростання в першу чергу було забезпечено збільшенням споживчих кредитів (на 79,9%) та кредитів, наданих юридичним та фізичним особам підприємцям. Натомість зменшились обсяги іпотечного кредитування (на 15,0%).

АТ «ОТП БАНК» забезпечує агробізнес повним переліком продуктів фінансування, які в свою чергу структуруються з урахуванням індивідуальних потреб кожного позичальника.

До країн з найбільш високою питомою вагою позикових коштів в основному капіталі сільського господарства відносяться Велика Британія, ФРН, Франція, Італія, Австрія, і Скандинавські країни. Починаючи з 60-х рр. частка загальної кредитної заборгованості в аграрному капіталі цих країн досягає в Англії і ФРН близько 50%, у Франції - більше 40%, Італії і Австрії - більше 30%. В цих країнах функціонує розгалужена система комерційних і кооперативних банків, страхових компаній, інших, спеціалізованих організацій, що займаються фінансовим обслуговуванням аграрної сфери.

Наявний процес кредитування сільськогосподарських підприємств комерційними банками все ще залишається досить ускладненим, а також потребує від підприємств великої кількості необхідних документів та їх тривалого розгляду.

Крім того, банківські установи віддають перевагу фінансуванню великих сільськогосподарських виробників, що пояснюється такими причинами:

- наявність організованої фінансової звітності у великих компаній;
- наявність достатнього та сучасного забезпечення по кредитах;
- диверсифікація напрямів діяльності великих підприємств, що може компенсувати можливі втрати на одному з напрямів діяльності;
- незнання та відсутність технологій проведення фінансового аналізу сільськогосподарських підприємств;
- недостатність спеціалістів для роботи з невеликими сільськогосподарськими підприємствами.

Державна бюджетна підтримка є основним напрямом державного регулювання сільського господарства. Вона дозволяє істотно пом'якшити наслідки нееквівалентності в товарообміні сільського господарства з іншими галузями економіки, забезпечити ефективне функціонування сільськогосподарського виробництва України в цілому.

До країн з найбільш високою питомою вагою позикових коштів в основному капіталі сільського господарства відносяться Велика Британія, ФРН, Франція, Італія, Австрія, і Скандинавські країни. Починаючи з 60-х рр. частка загальної кредитної заборгованості в аграрному капіталі цих країн досягає в Англії і ФРН близько 50%, у Франції - більше 40%, Італії і Австрії - більше 30%. В цих країнах функціонує розгалужена система комерційних і кооперативних банків, страхових компаній, інших, спеціалізованих організацій, що займаються фінансовим обслуговуванням аграрної сфери.

Наявний процес кредитування сільськогосподарських підприємств комерційними банками все ще залишається досить ускладненим, а також потребує від підприємств великої кількості необхідних документів та їх тривалого розгляду.

Крім того, банківські установи віддають перевагу фінансуванню великих сільськогосподарських виробників, що пояснюється такими причинами:

- наявність організованої фінансової звітності у великих компаній;
- наявність достатнього та сучасного забезпечення по кредитах;
- диверсифікація напрямів діяльності великих підприємств, що може компенсувати можливі втрати на одному з напрямів діяльності;
- незнання та відсутність технологій проведення фінансового аналізу сільськогосподарських підприємств;
- недостатність спеціалістів для роботи з невеликими сільськогосподарськими підприємствами.

Державна бюджетна підтримка є основним напрямом державного регулювання сільського господарства. Вона дозволяє істотно пом'якшити наслідки нееквівалентності в товарообміні сільського господарства з іншими галузями економіки, забезпечити ефективне функціонування сільськогосподарського виробництва України в цілому.